

Sedat Ergin

sergin1@hurriyet.com.tr

Kırmızı Çizgi ile sayfadaki cinsiyetçi içerikleri görmek için tıkla.

İki başlıkta Erdoğan'ın Moskova gezisinin dökümü

25 Ocak 2019

ÖNCEKİ günkü Moskova buluşmasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Rusya lideri Vladimir Putin arasında yapılan görüşmelerin sonuçlarını 'İdlib' ve 'Fırat'ın Doğusu-Güvenli Bölge' olmak üzere iki başlık altında değerlendirebiliriz.

Birincisiyle başlayalım. İdlib'deki kriz özellikle ivedilik arz ediyor. Nedeni, geçen eylül ayında Erdoğan ile Putin'in İdlib'de bir 'Silahsızlandırma Bölgesi'nin kurulmasını kararlaştırdıkları Soçi Mutabakatı'nın uygulamasında bu ayın başından itibaren bütün hesapların altüst olması. Terörist El Kaide çizgisindeki Heyet Tahrir Üş Şam'ın (HTŞ) sahada Türkiye'nin desteklediği grupları gerileterek alan hâkimiyetini genişletmesi sonucu İdlib'de gerçekten sıkıntılı bir durum var.

Mutabakatın HTŞ'nin dizginlenmesine ilişkin boyutu hayata geçirilememiş, Halep'ten Lazkiye ve Şam bağlantılarını sağlayan M4, M5 otoyollarının güvenlik altına alınarak 2018 sonuna kadar trafiğe açılması mümkün olmamış, HTŞ İdlib sınır hattındaki silahsızlandırma bölgesinden çıkarılacağına, tam tersine sahada iktidar alanını daha da genişletmiştir.

*

Erdoğan ve Putin'in açıklamalarını birlikte değerlendirdiğimizde, iki tarafın da Soçi Mutabakatı'na ilişkin ihlallerin ortadan kaldırılması, yani mutabakatın hayata geçirilmesi için bazı yeni adımlar atılması hususunda görüş birliğine vardıklarını anlıyoruz. Erdoğan "Bu teşebbüslere karşı eşgüdüm içinde çalışacağız ve alınan kararları süratle uygulayacağız" derken, Putin "Orada sorunlar var, bu sorunları görüyoruz... Bölgede gerginliğin azaltılması için ortaklaşa adımlar atılması gerekiyor" diye konuşuyor.

Bu ifadeler, yakın zamanda Türkiye ile Rusya'nın koordinasyon içinde HTŞ'nin İdlib'de sahadaki hâkimiyetini kırmaya dönük bir hareketlenmenin yaşanacağını haber veriyor. İhtimal olarak, belli noktalara aşamalı askeri operasyonlar gündeme gelebileceği gibi, HTŞ'yi baskı altına alarak geriletmeyi amaçlayan bir harekât tarzı da izlenebilir. Her halükârda, HTŞ'ye karşı atılacak adımların İdlib'de yeniden büyük bir göç dalgasını tetiklemeyecek bir ayarda tutulması kuşkusuz kritik bir önem taşıyor.

*

Gelelim 'güvenli bölge' başlığına. Burada iki tarafın açıklamalarında İdlib faslındaki gibi tam tamına bir örtüşme gözlenmiyor. Önce Putin'in sözlerini analiz edelim:

A) Rusya lideri, Fırat'ın doğusu meselesinin öncelikle "Şam ile Kürt temsilciler arasında diyalog" yoluyla çözüme kavuşturulmasını istiyor, böylelikle bu bölgenin ana aktörlerini Esad rejimi ve Kürt temsilciler olarak gösteriyor.

B) Putin, spesifik bazda 'güvenli bölge' konusunda "**Meşru hükümet de ABD'yi davet etmiş değildir**" ve ayrıca "**BM Güvenlik Konseyi'nin bununla ilgili bir kararı yoktur**" diyerek, Fırat'ın doğusunda meşru egemen otorite olarak **Esad** rejimini gördüğünü kayda geçiriyor, ayrıca yabancı güçlerin bölgeye gelebilmesi için BMGK kararı gereğine atıf yapıyor.

C) Putin, aynı zamanda Türkiye ile Suriye arasında 1998 yılında imzalanan ve iki ülkenin teröre karşı işbirliği yapmalarını öngören 'Adana Mutabakatı'nın işletilmesi ihtiyacını vurguluyor. Kuşkusuz, bu mutabakatın çalıştırılmasını önererek, bir şekilde Türkiye ile Suriye'yi diyaloga girmeye teşvik eden bir hamle yapmış oluyor.

D) Yine 'güvenli bölge' konusunda "Özellikle güvenliklerini sağlamaları noktasında Türk dostlarımızın çıkarlarına da saygı duyuyoruz" ifadesini kullanıyor. Konuşmasının bir başka yerinde "**Bütün teröristlerle birlikte mücadele etmek konusunda Türkiye ile hemfikiriz**" diyor. Bir başka anlatımla, Türkiye'nin terörle ilgili kaygılarını anlayışla karşıladığını, bulunacak bir çözümde bu kaygıların giderilmesi gerektiğini de kabul etmiş oluyor.

-

Görülebileceği gibi, Rusya lideri, getirdiği bu formülasyonla A) Bir tarafta Suriye'de sahadaki müttefiki **Esad** rejimi ile B) Diğer tarafta ilişkilerini istikrarlı bir şekilde geliştirdiği 'Astana partneri' Türkiye arasında hassas bir denge kurmuş oluyor. **Putin**, ana hedef olarak Fırat'ın doğusundaki coğrafyanın yeniden Şam'ın egemenliğine geçmesinin önünü açmaya çalışırken, burada şekillenecek yapının Türkiye'nin güvenliğini gözetmesi gerektiği güvencesini de vermeye çalışıyor.

Erdoğan ise basın toplantısında **Putin**'in yanında güvenli bölge gündeme geldiğinde "**Bu konuyla ilgili olarak zaten bizim Rusya ile de herhangi bir sıkıntımız yok**" derken, Rusya liderini görüşmeler sırasında bu başlıkta esnek bulduğu izlenimini kamuoyuna yansıtıyor.

Öyle anlaşılıyor ki, **Putin**, izlemekte olduğu diplomasi ile Suriye'de önümüzdeki döneme ilişkin pazarlıkta kendisine geniş bir müzakere marjı açmayı amaçlıyor.